

10 Aralık 2024**Özet**

Küresel olayların etkilerini analiz etmek, sadece bireysel faktörlere değil, bu faktörlerin birbirleriyle nasıl etkileşimde bulduklarına odaklanmayı gerektirir. Bu karmaşıklığı anlamak için nüfus dinamikleri, iklim değişikliği, doğal kaynaklar ve insani krizlerin keşişim noktalarını göz önünde bulundurmak elzemdir.

Doğum oranlarının azalması, özellikle gelişmiş ülkelerde ciddi bir sorun haline gelmiştir. Bu durum, yalnızca demografik yapıyı değil, aynı zamanda ekonomik büyümeyi ve toplumsal yapıyı da derinden etkilemektedir.

İklim krizi, ülkelerin hayatta kalmaları için en kritik meselelerden biri haline gelmiştir. Çölleşme, kuraklık, sel ve kasırgalar gibi doğal afetler, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik krizlere yol açmakta ve ülkelerin iç ve dış politikalarını doğrudan etkilemektedir.

Doğal kaynaklar ve yeraltı zenginlikleri, küresel rekabetin önemli unsuru haline gelmiştir. Petrol, doğal gaz, nadir toprak elementleri gibi stratejik kaynaklar, çıkar mücadelesine yol ve bunların kontrolü, ekonomi, enerji güvenliği ve hatta askeri stratejiler üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmaktadır.

Çatışmalar ve iklim krizi nedeniyle yerinden edilme, bir başka önemli küresel meseledir. Savaşlar, iç göçler ve çevresel afetler sonucu milyonlarca insan evlerini terk etmek zorunda kalmaktadır. Bu tür insani krizler, sadece bölgesel istikrarsızlık yaratmakla kalmaz, aynı zamanda göçmen politikalarını, uluslararası ilişkileri ve güvenlik stratejilerini de şekillenmektedir.

Küresel sağlık tehditleri, salgın hastalıklar ve biyolojik riskler, büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Covid-19, bu tehditlerin dünyayı etkileyebileceğini göstermiştir. Sağlık krizleri, sadece sağlık sistemlerini değil, küresel ekonomik yapıları ve uluslararası işbirliklerini de etkilemektedir.

Bu faktörlerin birleşimi, küresel düzeyde bir etkileşim ağı oluşturur. Her biri, bir diğerini tetikleyebilir ve küresel sistemdeki dengesizlikleri daha da derinleştirebilir. Bu karmaşık olayların çözülmesi için uluslararası işbirliği, sürdürülebilir kalkınma politikaları ve teknoloji kullanımı gibi çok disiplinli yaklaşımlar gerekecektir.

Tehdit, Risk ve Fırsatlar Bağlamında 2024'ten 2025'e: Dünya Nereye Gidiyor?

Prof. Dr. Fahri ERENEL - İstinye Üniversitesi

2024 yılından 2025'e geçiş sürecinde tehditler, riskler ve fırsatlar bağlamında dünyanın nereye doğru gittiğine dair detaylara inmeden kısa ve öz analizler yapmak mümkündür. Öncelikle "Nasıl bir dünyadayız?", bunu özetlemek faydalı olacaktır.

Dünya sürekli bir kriz ortamındadır ve hatta "çoklu kriz" olarak adlandırabileceğimiz bir dönem yaşanmaktadır. Bu nedenle tüm devletlerin sürekli kriz yönetimi ve dış politikada çok yönlü analiz yapma gerekliliği içinde olduğu bir dönemde yaşanmaktadır.

Bazı temel tespitler yapmak gerekirse; dünya nüfusu şu anda 8,4 milyara ulaşmış durumdadır. Hindistan, nüfus açısından Çin'i geçerek ilk sıraya oturmuştur. Ancak bununla birlikte dünyada ciddi bir tehdit ortaya çıkmaktadır: azalan doğurganlık oranları. Özellikle gelişmiş ülkelerde nüfusun azalması dikkat çekici bir sorun haline gelmiştir. Ayrıca dünya genelinde artan çölleşme, kuraklık, kasırgalar ve hortumlar gibi çevresel sorunlar politikaları şekillendirmektedir. Özellikle Rusya'nın kontrolünde bulunan Arktik bölgesinde, donmuş toprakların hızla erimesi nadir elementlerin çıkarılmasını mümkün kılmaktadır. Bu durum, gelecekteki güç mücadelesinin yönünü işaret etmektedir.

Nadir elementler, özellikle Afrika'dan kuzeye doğru göç ve Rusya'nın sahip olduğu zengin maden yatakları, ilerleyen yıllarda büyük güçler arasındaki çekişmenin ana eksenlerinden biri olacaktır. Bunun bir sonraki adımı ise Ay'a taşınacaktır. Ay'daki Helyum-3 zenginliği, yeraltı kaynaklarının önemi ve Çin ile Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) bu alandaki rekabeti, uzay madenciliği çağını başlatma potansiyeline sahiptir.

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra dünya çapında büyük bir mülteci hareketliliği yaşanmaktadır. İklim değişikliği, çatışmalar ve ekonomik eşitsizlikler bu akışları tetikleyen temel unsurlardır. Bu dinamiklerin gelecekte küresel istikrar üzerindeki etkileri daha da belirgin hale gelecektir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Orta Doğu bölgesi ve dünyanın genelinde ciddi bir mülteci ve göç hareketi yaşanmaktadır. Türkiye'de yaklaşık dört milyon göçmenin bulunduğu tahmin edilmektedir. Bunların arasında Suriyeliler, Afganlar ve Afrikalılar bulunmaktadır. Göç sorununun yanı sıra, tüm ülkelerin karşı karşıya olduğu iki büyük kavram daha öne çıkmaktadır. Bunlar küresel ısınma ve güvenlik tehditleridir.

Orta Doğu'daki mevcut durum, özellikle Heyet Tahrir eş-Şam'ın (HTŞ) faaliyetleri, Suriye Milli Ordusu'nun hamleleri ve İsrail'in politikaları göz önüne alındığında, bölgedeki dengelerin hızla değiştiğini göstermektedir. Büyük Orta Doğu Projesi kapsamında gelişen bu süreçte, ülkelerin teknolojik ilerlemeleri değerlendirmesi, nüfus hareketlerini dikkate alması ve küresel ısınmanın etkilerini hesaba katması gerekmektedir.

Ortadoğu'daki Bereketli Hilal, enerji açısından dünyadaki en stratejik bölgelerden biri olarak hala büyük bir öneme sahiptir. Petrol ve doğalgaz kaynakları bakımından zengin olan bu bölge, küresel enerji arzının önemli bir kısmını karşılamaktadır. 2025 yılı itibarıyla Orta Doğu'daki enerji kaynaklarına olan talep ve bu kaynaklar üzerindeki rekabetin daha da artması beklenmektedir. Bölgede enerji hatları, boru hatları ve deniz yolları gibi kritik altyapılar, dünya güçleri arasında ekonomik ve siyasi çıkar çatışmalarına neden olmaktadır. Bunun yanında, Ortadoğu'daki dini, etnik ve siyasi bölünmeler, bu rekabeti daha da karmaşık hale getirmekte ve enerji politikalarının şekillenmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

10 Aralık 2024

Teknolojinin savaşlardaki rolü, giderek daha fazla belirleyici hale gelmektedir. Geleneksel savaş yöntemleri, insansız hava araçları (İHA), siber saldırılar ve yapay zeka destekli askeri sistemlerin kullanımıyla dönüşüm geçirmektedir. 2025 yılı itibarıyla teknolojinin savaş alanındaki etkisi daha da derinleşecektir. Özellikle paralı askerlerin ve özel güvenlik şirketlerinin rolü, modern savaş yöntemlerinin evrimleştiğini gösteriyor. Teknolojik gelişmelerin ve paralı askerlerin daha fazla kullanılması, savaşların daha az geleneksel ve daha çok teknolojik bir düzeyde gerçekleştirileceği anlamına gelmektedir. Bu durum, özellikle devletlerin ve uluslararası organizasyonların stratejilerini yeniden şekillendirmektedir.

Deniz ticaret yolları, küresel ekonomi için kritik öneme sahiptir ve özellikle boğazlar gibi stratejik geçiş noktaları 2025 yılına kadar daha da önemli hale gelecektir. Süveyş Kanalı, Hürmüz Boğazı ve Malakka Boğazı gibi geçiş noktaları, enerji taşımacılığı ve ticaret açısından hayati bir rol oynamaktadır. Bu boğazların kontrolü, sadece ekonomik çıkarlar için değil, aynı zamanda güvenlik ve stratejik denetim açısından da kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, deniz yoluyla taşınan mal ve enerji akışları, dünya ekonomisinin genel sağlığı üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir. Hava sahası yoğunluğu da küresel güvenlik için büyük bir rol oynamaktadır. Hava trafiği ve hava sahası yönetimi, askeri ve ticari uçuşların güvenliği açısından son derece önemlidir.

İran'daki Belucistan bölgesi, stratejik bir öneme sahiptir. Bu bölge, sadece İran içindeki etnik ve dini gerilimlerle değil, aynı zamanda Afganistan ve Pakistan gibi komşu ülkelerle olan sınırlarından dolayı uluslararası güvenlik ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi büyük sorunlara sahiptir. Belucistan, Afganistan'dan İran'a gelen uyuşturucu kaçakçılığı rotasının önemli bir parçasıdır ve bu durum, bölgenin güvenliğini tehdit etmektedir. Bölgede yaşanan güvenlik tehditleri, sadece İran'ın iç politikalarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda bölgesel istikrarsızlık yaratır.

ABD, geçmişte Suriye ve Afganistan'da hatalı politikalar izlemiştir. Bu durum, Suriye'nin geleceği konusunda önemli sorular ortaya koymaktadır. Suriye tamamen ABD'nin kontrolünde mi olacak yoksa başka bir yönetim şekli mi kurulacak? Bu, önümüzdeki dönemin en büyük belirsizliklerinden biridir. Ayrıca, Arap Baharı'nın getirdiği değişim beklenenin tersine gerçekleşmiş ve bölgedeki liderler tek tek devrilmiştir. Sonuç olarak Avrupa Birliği ve ABD merkezli petrol şirketlerinin bölgeyi sömürmesi durumu ortaya çıkmıştır.

Hindistan ve Moğolistan, küresel düzeyde giderek daha önemli oyuncular haline gelmektedir. Hindistan'ın büyüyen ekonomik gücü ve bölgesel etkisi, Avrupa'yla ilişkilerini derinleştirirken, bu aynı zamanda küresel ticaret ve güvenlik

politikalarını da etkileyebilir. Hindistan'ın yükselişi, aynı zamanda Çin'e karşı dengeleyici bir güç oluşturabilir ve bölgesel güvenlik dinamiklerini değiştirebilir. Moğolistan ise sahip olduğu yeraltı rezervleriyle stratejik önemini artırmaktadır. Altın, kömür ve nadir toprak elementleri gibi değerli kaynaklar, ülkenin küresel ekonomideki yerini pekiştirmektedir. Bu kaynaklar, yalnızca Moğolistan için değil, aynı zamanda küresel enerji ve teknoloji pazarları için hayati öneme sahiptir.

Hindistan'ın, Rusya ve Çin ile ilişkilerini güçlendirmesi, bölgesel ve küresel düzeyde büyük etkiler yaratmaktadır. Rusya, Hindistan için tarihsel olarak önemli bir stratejik müttefik olmuştur, özellikle savunma sanayii ve enerji alanlarında derin bağlar bulunmaktadır. Bu ilişki, Hindistan'ın Çin'e karşı dengede kalmasını sağlayan bir unsurdur. Öte yandan, Çin ile Hindistan arasındaki ilişki, ekonomik işbirliği ve stratejik rekabetin bir birleşimidir. Hindistan, Çin'in büyüyen askeri ve ekonomik gücüne karşı, bölgesel güvenlik sağlamak amacıyla Rusya ve diğer ülkelerle ittifaklar kurmaktadır. Hindistan'ın bu güçler arasında denge kurma stratejisi, 2025 yılı itibarıyla daha da belirginleşecektir.

Bu üç ülkenin arasındaki ilişkiler, küresel stratejilerde önemli değişiklikler yaratabilir. Hindistan'ın bu aktörlerle olan ilişkileri, özellikle Asya-Pasifik bölgesindeki güvenlik ve ekonomik denklemleri yeniden şekillendirebilir. Ayrıca, Hindistan'ın Batı ile daha yakınlaşması, Çin ve Rusya'nın bölgesel stratejilerini yeniden gözden geçirmesine yol açabilir. Küresel çapta, Hindistan'ın yükselen gücü, uluslararası ittifakların ve politikaların evrimleşmesine neden olacaktır.

İran ve İsrail arasındaki gerilim, Orta Doğu'nun en önemli ve uzun süredir devam eden çatışmalarından biri olmaya devam etmektedir. 2025 yılı itibarıyla bu hesaplaşmanın daha da tırmanması beklenmektedir. Ayrıca organize suç ve terörizm, küresel güvenlik için giderek daha büyük bir tehdit haline gelmektedir. Organize suç ve terörizmle mücadele, uluslararası işbirliğini zorunlu kılmaktadır. 2025 yılı itibarıyla terörizm ve organize suç örgütlerinin küresel güvenlik üzerindeki etkisi daha belirgin hale gelebilir. Bu tehditlerin ortadan kaldırılması için uluslararası toplumun daha etkili ve entegre bir yaklaşım benimsemesi gerekecektir.

Sonuç

Dünyada, ekonomik, sosyal ve siyasi düzeyde bir çürüme ve çöküş süreci gözlemlenmektedir. Bu çürüme, sadece ülkeler arasındaki güç dengesizliğini değil, aynı zamanda uluslararası ilişkilerdeki istikrarsızlıkları da derinleştirmektedir. Küresel düzeyde, büyük ve küçük çaplı

10 Aralık 2024

çatışmaların artması, bu sürecin bir parçasıdır. 2025 yılı itibarıyla, çatışmaların coğrafi kapsamı genişlemeye devam edecek ve özellikle doğal kaynaklar, nüfus hareketleri ve iklim değişikliği gibi faktörler, çatışmaları tetikleyecektir. Çatışmalar, yalnızca askeri değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal bir düzeyde de toplumsal yapıları tehdit etmekte, küresel güvenliği daha kırılgan hale getirmektedir.

Sınırlar ve duvarlar, gelecekteki çatışmalarda daha da önemli bir rol oynayacaktır. Sınır politikalarına verilen önem, ülke güvenlik stratejilerinde belirleyici faktörlerden biri olacaktır. ABD'nin sınırlarla ilgili politikaları, Yunanistan'ın sınır bölgelerinde süpersonik silahlar kullanması gibi gelişmeler, gelecekteki savaşların şeklini etkileyecektir.

2025 ve sonrası, küresel çapta belirsizliklerin arttığı bir dönem olacaktır. Mikro milliyetçilik, vekalet savaşları, enerji kaynakları üzerindeki mücadele ve iklim krizinin etkileri ülkeler arası ilişkilerde belirleyici olacaktır. Türkiye'nin bu dönemde esnek ve çok boyutlu bir dış politika izleyerek bölgesel ve küresel konumunu güçlendirmesi beklenmektedir. Aynı zamanda, enerji projeleri, teknolojiye dayalı savunma stratejileri ve uluslararası işbirlikleri, Türkiye'nin gelecekteki rolünü şekillendirecek başlıca unsurlar arasında yer alacaktır. Küresel anlamda ise uluslararası sistemin çok kutuplu bir yapıya doğru evrileceği ve bu süreçte büyük güçler arasındaki rekabetin artacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda Türkiye gibi orta ölçekli güçlerin daha fazla önem kazandığı bir döneme girilmektedir.

2025 ve sonrasında karşılaşılabilecek en göze çarpan değişim demokratik değerlerde yaşanabilir. Demokrasiye olan bağlılık giderek azalması trendi şiddetli bir şekilde devam edebilir. Birçok ülkenin daha otoriter yönetimlere yönelmesi, küresel siyasette önemli değişimlere yol açabilir. 2025 yılı itibarıyla her ülke, kendi gücünü artırmalı ve diğer ülkelerle işbirliği yapmayı bir strateji olarak benimsemeli, ancak kendi ulusal politikalarını oluştururken bağımsız ve güçlü bir temel üzerine oturtmalıdır.

Yazar Hakkında

Prof. Dr. Fahri ERENEL - İstinye Üniversitesi

Prof. Dr. Fahri Erenel 1980 yılında iktisat anabilim dalını başarı ile tamamlayarak Kara Harp Okulundan, 1991 yılında Kurmay Subay olarak Kara Harp Akademisinden mezun olmuştur. 1993 yılında Silahlı Kuvvetler Akademisini bitirmiştir. 1996 yılında ABD'de Barış Gücü Operasyonları'nın planlanması ve uygulanması eğitimini almıştır. Azerbaycan'ın güvenlik stratejisine yönelik planın yapılması çalışmalarında yer almış ve Azeri subaylara Azerbaycan'da eğitim vermiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi alanında ön lisans, Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler alanında lisans, Ulusal ve Uluslararası Güvenlik, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, İş Sağlığı ve Güvenliği alanında Yüksek Lisansını, İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalında Doktorasını, tamamlamıştır. 1980-2010 yılları arasında Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde görev yapmış ve Tuğgeneral rütbesinde emekli olmuştur. 2017 yılında yönetim ve strateji alanında Doçent, 2023 yılında ise aynı alanda Profesör olmuştur.

Ölçme ve Değerlendirme, Açık Uçlu Sorular ve Cevapların Analizi ile Terörle mücadele üzerine yazılmış "Akıllı Akılla Savaşı, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Savunma Kaynaklarının Planlanması ve Yönetimi, Afet ve Acil Durum Yönetimine Güncel Bakış, Kritik Tesis ve Altyapıların Korunması adlı kitapları ve çok sayıda kitap bölümleri bulunmaktadır.

2011-2017 yılları arasında İstanbul Altınbaş Üniversitesinde farklı akademik birimlerde kurucu, yönetici, öğretim üyesi ve çeşitli komisyonlarda üye olarak görev yapmıştır. Halen, İstinye Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Yüksek Lisans Programı Ana Bilim Dalı Başkanı, İstinye Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı, Güvenlik ve Savunma Stratejileri Uygulama ve Araştırma Merkezi (GÜVSAM) Müdürü olarak görev yapmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri Askeri Bilimler Araştırma Merkezi Onur Üyesidir. 2019 yılında TASAM Stratejik Vizyon Sahibi Bilim İnsanı ödülüne layık görülmüştür.

10 Aralık 2024**Uluslararası Güncel Konular**

Küresel ve bölgesel rekabet uluslararası ilişkilerde baş döndürücü bir değişim ve dönüşümle sonuçlanmaktadır. Devletler arası savaşlar, iç savaşlar, terörizm, ekonomik ve teknolojik rekabet, artan nüfus artışıyla birlikte kıt kaynakların her geçen gün daha da kritik hale gelmesi, düzenli ve düzensiz göçler, salgın hastalıklar devletlerin güvenlik anlayışını hızla değiştirmekte ve bu karmaşık ve hızla değişen gündemde karar almak ve uygulamak daha da zorlaşmaktadır.

Örneğin, Rusya-Ukrayna Savaşı nükleer silah kullanımını da içerecek şekilde her geçen gün daha tehlikeli hale gelirken, tüm dünya Gazze'deki soykırıma seyirci kalmaktadır. Terörizm tehdidi her geçen gün yeniden artarken, aynı ittifak içinde olan devletler bile müttefiklerine karşı tehdit oluşturan terör örgütlerine destek vermekten kaçınmamaktadır. Başta BM olmak üzere uluslararası örgütler bölgesel ve küresel sorunlara çözüm bulmakta yetersiz kalmaktadır.

Uluslararası güncel sorunları yakından takip etmek ve gelişmeleri doğru okumak dış politikada karar almak konusunda temel rolü oynamaktadır. İlgili devlet kurumları kadar üniversiteler ve düşünce kuruluşları da bu süreçte önemli rol oynamaktadır. Kapadokya Üniversitesi (KÜN) ve Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) iş birliğinde yürütülecek bu proje ile Uluslararası Güncel Sorunların bu konudaki uzmanlar ile tartışılması, ele alınması ve uluslararası bu sorunlara ilişkin olarak Türk Dış Politikasında alınacak kararlara ışık tutması amaçlanmaktadır.

Proje hakkında detaylı bilgiye;
<https://commonhorizon.kapadokya.edu.tr/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Prof.Dr. Şafak OĞUZ

2019 yılında Doçentlik ve 2024 yılında Profesör unvanını alan Prof.Dr. Şafak OĞUZ, Türk Silahlı Kuvvetleri'ndeki (TSK) 23 yıllık hizmetinden sonra 2021 yılında emekli olmuştur. Görevi esnasında Birleşmiş Milletler (BM) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) bünyesinde de çalışan OĞUZ, Kitle İmha Silahları, Terörizm, Uluslararası Güvenlik, Uluslararası Örgütler ve Barış ve Çatışma Çalışmaları konularında çalışmalar yapmaktadır. Prof.Dr. Şafak OĞUZ, halen Kapadokya Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Dekan Vekili olarak görev yapmaktadır. İyi derece İngilizce ve Almanca bilmektedir.

Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 1993'de mezun oldu. Boğaziçi Üniversitesi'nde 1995'de Yüksek Lisans çalışmasını tamamlayan Erol, 2005 yılında Ankara Üniversitesi'nde yaptı. 2009'da "Uluslararası İlişkiler" alanında doçent ve 2014 yılında da Profesörlük unvanlarını aldı.

Uzmanlık alanları, "Jeopolitik", "Kriz Yönetimi", "Güvenlik", "Türk Dış Politikası" ve "Türk Dünyası" olan Prof. Erol'un, bu konularda çok sayıda bilimsel makalesi ve kitabı bulunmaktadır.

Avrasya Dosyası, Karadeniz Araştırmaları, Gazi Akademik Bakış, Bölgesel Araştırmalar Dergisi, Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları dergileri editörlükleri ile TRT, Kanal A ve BBN Türk'te radyo-televizyon programları yapan, Türkiye'nin önde gelen dergi ve gazetelerinde köşe yazarlığı yapan-görüşleri yayımlanan Prof. Erol, bu çalışmalarından dolayı 2007'de Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı (TÜRKSAY) "Türk Dünyası Hizmet Ödülü", 2015'de Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) "Basın-Fikir Ödülü" başta olmak üzere çok sayıda ödüle layık görülmüştür.

Ufuk, Ankara ve Gazi Üniversitelerinde dersler veren Prof. Erol, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarını devam ettirmektedir. Türkiye'nin önde gelen düşünce merkezlerinde (ASAM, SDE, GSAM, USGAM) uzman ve kurucu başkan olarak görevler üstlenen Prof. Erol, 2016'dan bu yana Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) Kurucu Başkanı olarak bu alandaki faaliyetlerini devam ettirmektedir.